

SYYYHY

Syyhy eli scabies on kutiseva ihottuma, jonka aiheuttaa 0,3-0,5mm:n pituinen hämähäkkieläimiin kuuluva syyhypunkki (*Sarcoptes scabiei*). Punkkinaaras elää ihossa 1-2 kuukautta, jonka aikana se munii ihon sarveiskerrokseen kaivamaansa käytävään. Ihon ulkopuolella punkkinaaras elää noin 1-3 vuorokautta. Syyhyepidemioita voi esiintyä mm. päiväkodeissa ja kouluissa.

Miten syyhy tarttuu?	Syyhy leviää ihmisestä toiseen kosketuksen kautta. Yleensä lyhyt kosketus kuten kättely ei riitä vaan tarttumiseen vaaditaan toistuva tai hyvin läheinen kontakti, kuten samassa taloudessa asuminen tai yhdyntä. Lisäksi syyhy voi tarttua syyhyä sairastavan vaatteista tai lakanoista, mutta tämä on harvinaisempaa.
Mitkä ovat syyhytartunnan oireet?	Syyhyn ensioireena on kutiseva ihottuma, joka alkaa yleensä 3-6 viikon kuluttua tartunnasta (uusintatartunnoissa kutina voi alkaa jo muutaman päivän kuluttua). Kutinaa esiintyy etenkin iltaisin/öisin. Raapimisalueet voivat tulehtua. Iholla esiintyy punkin käytäviä, näppylöitä tai vesirakkuloita.
Miten syyhytartunta todetaan?	Tartuntaa epäillään yleensä kutinan perusteella. Tuolloin iholta etsitään naaraspunkin käytäviä, jotka ovat yleisimmin rannepoimuissa, sormien väleissä ja lapsilla myös kämmenissä ja jalkapohjissa. Käytävän päässä voi näkyä vesikellomainen rakkula jossa syyhypunkki asustaa, syyhypunkin havaitsemiseen vaaditaan kuitenkin yleensä apuvälineitä (esim. mikroskooppi tai suurennuslasi).
Miten tartunta hoidetaan?	Syyhyn hoitoon saa apteekista reseptittä permetriiniä sisältävää voidetta; 30 gramman tuubi riittää aikuisen kertakäsittelyyn ja lasten annos on iän mukaisesti pienempi (ohjeet lääkkeen pakkausselosteessa). Voidetta levitetään illalla pesun jälkeen huolellisesti koko vartalolle mukaan lukien hiuspohja ja korvat. Kasvot hoidetaan vain, mikäli niissä on oireita. Voiteen annetaan vaikuttaa yön yli 8-12 tuntia ja aamulla iho pestään huolellisesti ja vaihdetaan vaatteet ja lakanat. Kaikki samassa taloudessa asuvat tulee hoitaa samanaikaisesti, riippumatta siitä onko heillä oireita vai ei.

	Hoito toistetaan kertaalleen 7–10 päivän kuluttua. Hoitokertojen yhteydessä kaikki käytössä olleet vaatteet, lakanat ja muut tekstiilit pestään vähintään 60 asteessa tai säilötään muovipussiin viikoksi tai pakastetaan (-20°C tai kylmempi) vuorokauden ajaksi. Sisätilat, huonekalut, patja, peitto sekä tyynyt imuroidaan. Hoidon jälkeen kutina voi jatkua 2-4 viikkoa, sitä voi rauhoittaa kortisonivoiteella.
Miten syyhyn tarttuminen ennaltaehkäistään?	Lapsen syyhystä tulee ilmoittaa päiväkotiin tai kouluun, jonne lapsi voi palata vasta kun kertahoito on annettu. Syyhyn leviämistä voidaan ehkäistä parhaiten hoitamalla oireilevat henkilöt ja heidän lähipiirinsä asianmukaisesti.
Milloin pitää mennä lääkäriin?	Jos epäilet saaneesi syyhytartunnan, hakeudu lääkäriin.